

" Η ΜΗ ΑΝΑΓΚΑΙΑ ΒΙΑ "

Ήταν ίσως αυτή η περίεργη ανθρώπινη ανάγκη για επικοινωνία και έκφραση των συναισθημάτων που εκδηλώθηκε με αποτύπωση της *συμβολικής σκέψης* στους τοίχους των σπηλαίων , η πρώτη κίνηση προς την *αυτοσυνειδησία* του ανθρώπινου όντος και της ποιοτικής διαφοροποίησής του από τα άλλα ζωντανά πλάσματα ! Είναι χαρακτηριστικό αυτής της μακράς πορείας μέχρι την ανάδειξη του ανθρώπου ως κυρίαρχου όντος , ο διαρκής αγώνας του με τα στοιχεία της φύσης !

Κατάφερε λοιπόν κάποια στιγμή να πετύχει ένα μεγάλο και κρίσιμο *διανοητικό άλμα* , ώστε να θεωρήσει την ύπαρξή του ως την ανώτερη και ισχυρότερη μεταξύ των όντων ! Τοποθέτησε έτσι τον εαυτό του σε προνομιακή θέση στο φυσικό κόσμο , κάτι που τελικά τον οδήγησε στο να πιστέψει πως μπορεί να δαμάσει και να εξημερώσει τα άγρια ζώα , αλλά και να ελέγξει και να κατευθύνει την ανάπτυξη των φυτών , μαθαίνοντας την τέχνη της *γεωργίας* και επιταχύνοντας κατά πολύ τους ρυθμούς εξέλιξης των ανθρώπινων κοινωνιών , οι οποίες αποκτούσαν πλέον το προνόμιο της *μόνιμης εγκατάστασης* ...

Και πέρασαν χρόνια , αιώνες , χιλιετίες και ο άνθρωπος αγωνιζόμενος πάντα για την επιβίωσή του , άφηνε πίσω του την *προϊστορία* και μάθαινε να φυτεύει σπόρους και να μαζεύει τη σοδειά, να χρησιμοποιεί γραφή και αρίθμηση , εφηύρε τον τροχό , συγκρότησε πόλεις με πολιτική και στρατιωτική οργάνωση ... Και έκανε αυτοκρατορίες και πολέμους και ανέπτυξε το εμπόριο και τη διακίνηση αγαθών αλλά και ιδεών και κατασκεύασε μηχανές πολλαπλασιάζοντας κατά πολύ τη δική του μυϊκή δύναμη , με εκμετάλλευση των πηγών ενέργειας και πέτυχε επιστημονικές ανακαλύψεις και υψηλή τεχνολογία και μεγάλη βιομηχανική παραγωγή και κατέκτησε τις κορυφές των βουνών και τα βάθη των θαλασσών και ταξίδεψε στο διάστημα και έφτιαξε πανίσχυρους ηλεκτρονικούς υπολογιστές που ελέγχουν και ρυθμίζουν τα πάντα και καθιέρωσε χρηματοοικονομικά και τραπεζικά συστήματα και νόμους των αγορών και έκανε *παγκοσμιοποίηση* ...

Όπως εύκολα μπορεί να γίνει αντιληπτό , αναπόσπαστο στοιχείο του μηχανισμού της ζωής είναι ο συνεχής ανταγωνισμός και η πάλη είτε για εξασφάλιση των αναγκαίων πόρων , είτε για την οριοθέτηση της κατοχής και του ελέγχου ζωτικών περιοχών είτε ακόμη για να κατοχυρωθεί το δικαίωμα ζευγαρώματος ... !

Αυτό είναι το ρεαλιστικό, "σκληρό πρόσωπο" της Φύσης, όπου η άσκηση βίας θεωρείται απόλυτα φυσική διαδικασία και μέσα στην αποδεκτή "ηθική" της , αφού πρέπει να υπάρξει θάνατος για να υπάρξει ζωή ! Έτσι σε όλες σχεδόν τις οργανωμένες ζωικές κοινωνίες παρατηρείται αυστηρή ιεραρχία μεταξύ των ατόμων, με τα ισχυρότερα μέλη να είναι πάντα οι "φυσικοί αρχηγοί" , κατέχοντας ξεχωριστή θέση στις ομάδες και εξασφαλίζοντας με την παρουσία τους πειθαρχία , ομοιογένεια και ισχύ στην ομάδα τους , δίνοντάς της καλές πιθανότητες και προϋποθέσεις επιβίωσης ...

Οι ανθρώπινες κοινωνίες , ως τμήμα αυτής της φυσικής διαδικασίας , δεν θα μπορούσαν , αρχικά τουλάχιστον, να αποτελέσουν εξαίρεση στο παραπάνω γενικό μοτίβο, παρά μόνο στο βαθμό που θα το επέτρεπε η εξέλιξή τους στην πορεία του χρόνου ... Δυστυχώς όμως , πρέπει να κάνουμε τη διαπίστωση ότι στην ιστορική τους εξέλιξη τα ανθρώπινα όντα υπερέβησαν τα όρια της απλής εξασφάλισης της επιβίωσης , περνώντας στην εκτεταμένη και γενικευμένη χρήση της "**μη αναγκαίας βίας**" και δίνοντας έτσι ένα πολύ πιο άγριο και ζοφερό περιεχόμενο στη γενική βιολογική αρχή "ο θάνατός σου η ζωή μου ! " Φαίνεται ότι στα νοήμονα όντα , όπως είναι ο άνθρωπος , τα παιχνίδια δύναμης και εξουσίας δίνουν μια επιπλέον αίσθηση ιδιαίτερης ευχαρίστησης και ικανοποίησης , δρώντας ίσως διαμέσου των *νευρικών οδών της ανταμοιβής* στον εγκέφαλό τους (οδοί της *ντοπαμίνης*). Είναι αυτές οι "αθεράπευτες" ανθρώπινες αδυναμίες , η *απληστία* και η *ματαιοδοξία* , που διαχρονικά ευθύνονται σε μεγάλο βαθμό για την τόσο πολλή *βία* και *αδικία* στην ιστορία του είδους μας ... !

Έτσι δυστυχώς δεν υπήρξε ποτέ περίοδος , στην γνωστή τουλάχιστον ανθρώπινη ιστορία , που να μην είχαμε συγκρούσεις , επαναστάσεις , πολέμους και σκληρή υποταγή ανθρώπου σε άνθρωπο ή που να μην συνέβαινε άγρια εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο ... ! Αυτό ίσως είναι το βαρύ τίμημα του αναπτυγμένου εγκεφάλου που μας χάρισε η εξέλιξη ...

Αρχικά λοιπόν ήταν η *δουλοκτησία* , ένας πανάρχαιος θεσμός νομιμοποιημένης μετατροπής του ανθρώπου σε ιδιοκτησία, που δεν έχει πλήρως εξαλειφθεί ακόμη ούτε στις μέρες μας !

Στη συνέχεια , με τη φθορά της δύναμης των μεγάλων αυτοκρατοριών

του Δυτικού Κόσμου , περάσαμε στη **Φεουδαρχία** , ένα σύστημα , όπου τη δημιουργία αγροτικού υπερπροϊόντος από την πλευρά των δουλοπάροικων την καρπωνόταν ο μεγαλογαιοκτήμονας φεουδάρχης !

Με τις αναπόφευκτες εξεγέρσεις των καταπιεσμένων αγροτών , τον σταδιακό καταμερισμό της εργασίας , λόγω της τεχνολογικής προόδου , την ανάπτυξη της βιοτεχνίας και του εμπορίου και την επακόλουθη βαθμιαία *συσσώρευση κεφαλαίου* , προέβαλε ο **Καπιταλισμός** , ως το κυρίαρχο κοινωνικοπολιτικό σύστημα , το οποίο εδραιώθηκε μετά τη Γαλλική Επανάσταση και κυρίως με τη Βιομηχανική Επανάσταση που ξεκίνησε στην Αγγλία και όπου έδειξε το ιδιαίτερα σκληρό του πρόσωπο, με τη βάνανση εκμετάλλευση της γυναικείας και παιδικής εργασίας στα εργοστάσια παραγωγής !

Η συσσώρευση τεράστιου πλούτου στα χέρια λίγων και ισχυρών, που συνοδεύτηκε από την οικονομική εξαθλίωση των πολλών και τις απαράδεκτες συνθήκες ζωής τους, οδήγησε στο μεγαλύτερο κοινωνικό πείραμα της νεώτερης εποχής , την επαναστατική εφαρμογή του **Σοσιαλισμού** σε ορισμένες χώρες , ως το αντίπαλο δέος της πλουτοκρατορίας του καπιταλισμού! Ένα σύστημα **κοινοκτημοσύνης**, το οποίο όμως εφαρμόστηκε με ρεβανσισμό, βεβιασμένα και εσφαλμένα σε απροετοίμαστους , πεινασμένους λαούς που δεν είχαν την κατάλληλη παιδεία και επιβλήθηκε με ολοκληρωτικού χαρακτήρα αυταρχική κρατική πυγμή , καταπίεση και ανελευθερία , οδηγώντας έτσι στην ουτοπία !

Ήταν λοιπόν δυστυχώς αναπόφευκτο, κάποια στιγμή να καταρρεύσει , ταπεινωμένο και πλήρως ηττημένο και απαξιωμένο στη συνείδηση των ανθρώπων και να παραχωρήσει άρον άρον και άνευ όρων τη θέση του στο καθολικά κυρίαρχο και παγκοσμιοποιημένο πλέον κοινωνικο-οικονομικό και πολιτικό σύστημα της **ελεύθερης οικονομίας** , την πιο ανοιχτή και μοντέρνα μορφή καπιταλισμού , που ασκούσε έντεχνα το "εμπόριο ελπίδας", πουλώντας με επιτυχία τις δελεαστικές υποσχέσεις του και άφηνε πάντα ανοιχτές τις προοπτικές "καλοζωίας", θεωρητικά για όλους , αλλά στην πράξη και πάλι για τους λίγους , τους πιο πιστούς και μνημένους !

Αν θέλαμε να κάνουμε την αυτοκριτική μας , θα λέγαμε ίσως ότι εγκλωβιστήκαμε στην "ευκολία" και την "αυταρέσκεια" και μάλλον πέσαμε στην παγίδα του *ευδαιμονισμού* και του *ακόρεστου καταναλωτισμού*, τα οποία στις δυτικού τύπου κοινωνίες μας , έχουμε ανάγει σε υπέρτατη φιλοσοφία και αυτοσκοπό της ζωής μας , συχνά φτάνοντας στην υπερβολή και χάνοντας την αίσθηση του μέτρου ! Δεν είναι τυχαίο που στην εποχή μας η ανθρωπότητα κατάντησε να έχει ένα στρεβλό και ανισόρροπο παγκόσμιο σύστημα , το οποίο παράγοντας *φαινομενική*

ευημερία (τουλάχιστον για τους αριθμούς) , διογκώνει τις ανισότητες που συνεχώς διευρύνονται πέρα από κάθε αποδεκτή λογική , χτίζοντας κοινωνίες με επίπλαστη ελευθερία και ανατροφοδοτώντας με τον τρόπο αυτόν διαρκώς την κάθε είδους βία ! Και αμετανόητοι συνεχίζουμε να χτίζουμε χωρίς δευτερες σκέψεις , έναν **ξέφρενο τεχνολογικό πολιτισμό** με ελάχιστη ή και ανύπαρκτη ευαισθησία για το φυσικό μας περιβάλλον !

Το χρήμα έπαψε πια να αποτελεί μόνο ένα απλό μέσο συναλλαγών , αφού δεν έχει πλέον πατρίδα και με όχημα την ανθρώπινη πλεονεξία και ματαιοδοξία , αποδεικνύεται πόσο τοξικό και διαβρωτικό της ανθρώπινης ψυχής μπορεί να γίνει και κατ' επέκταση πηγή πολλών κακών ! Όπως έγραψε ο Γάλλος φιλόσοφος Alain Badiou , δυστυχώς το νόημα της ζωής του ατόμου συρρικνώνεται πια στα ζωτικά του συμφέροντα ...

Έτσι γίνεται φανερό πως ιστορικά η εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο και η άσκηση κάθε μορφής "βίας" από άνθρωπο σε άνθρωπο , πάντα έβρισκαν τον τρόπο να επικρατούν και να γιγαντώνονται , με την ευθύνη γι' αυτό, ιδιαίτερα στη σύγχρονη εποχή , να μη βαραίνει μόνο τους "θύτες" αλλά και τα "θύματα" , αφού τα τελευταία αποδέχονται έμμεσα το ρόλο τους , συντηρώντας τον φαύλο κύκλο ... !

Η παρούσα λοιπόν επιλογή τρόπου ζωής του ανθρώπου είναι αυτό το παγκόσμιο σύστημα της λεγόμενης "**οικονομίας της αγοράς**" , υποκινούμενο από την πάντα απαιτητική υλική υπόσταση του ανθρώπου και αυτοτροφοδοτούμενο από το *συνεχές κινήγι της ευδαιμονίας* σε ξέφρενους όμως, εξαντλητικούς ρυθμούς , τέτοιους που τελικά μόνο σε ευδαιμονία δεν οδηγούν ! Βέβαια για όλα τα ζωντανά πλάσματα , η διεκδίκηση αυτή της καλύτερης των συνθηκών ζωής τους είναι μέρος της φυσικής διαδικασίας και υπαγορεύεται από την κυτταρική χημεία τους ! Το ίδιο φυσικά ισχύει και για τον άνθρωπο , του οποίου η συνεχής προσπάθεια βελτίωσης και προόδου των όρων ζωής του είναι θεμιτή και αποτέλεσε τη βασική κινητήρια δύναμη που ώθησε την αναζήτηση της γνώσης , τις επιστημονικές ανακαλύψεις και τις τεχνολογικές εφαρμογές τους... Και θα μπορούσε ακόμη κανείς λογικά να υποστηρίξει ότι ο κάθε άνθρωπος δικαιούται να απολαμβάνει τα αγαθά ως καρπούς των κόπων του , ανάλογα με τις ικανότητες και την προσπάθειά του !

Η "δυστυχία" όμως στην περίπτωση του ανθρώπινου όντος από τότε που το είδος του κυριάρχησε στη Γη , είναι ότι ποτέ δεν έμαθε , δεν μπόρεσε ή δεν θέλησε να βρει τους τρόπους αποφυγής της υπερβολής και αναζήτησης των **λογικών ορίων του μέτρου** ! Αυτή δυστυχώς είναι η φυσική μας αδυναμία σε όλες σχεδόν τις ανθρώπινες κοινωνίες , παρά τη διαφορετικότητα των πολιτισμών, των θρησκειών και της κουλτούρας !

Όπως όμως όλα τα φυσικά πράγματα , έτσι και το ανθρώπινο είδος εξελίσσεται διαχρονικά , σε μια μακρόχρονη και σύνθετη διαδρομή , κατά την οποία καταλυτικός παράγοντας προώθησης των αλλαγών είναι η **πρόοδος της γνώσης** του ανθρώπου σχετικά με τον κόσμο που τον περιβάλλει και της τοποθέτησης του είδους του μέσα στο τεράστιο παζλ της Φυσικής Δημιουργίας ...

Η **Παιδεία** είναι ίσως η μόνη δύναμη που θα μπορούσε να εξυψώσει ηθικά τον άνθρωπο , αναδεικνύοντας τον ανώτερό του εαυτό και ως αποτέλεσμα να αλλάξει τον κόσμο! Η παρακαταθήκη της, άνθρωποι με γνώση , *μεγαλύτερη σεμνότητα* και *μικρότερο εγωισμό* , που συνειδητοποιούν το εφήμερο και πεπερασμένο της ύπαρξής τους , που αρκούνται στα "λιγότερα" και που στο βάθος του μυαλού τους υπάρχει πάντα , ως ένας αόρατος μηχανισμός εξισορρόπησης , η σκέψη της ταπεινής μα και συνάμα θαυμαστής καταγωγής τους ... Αυτό θα έβαζε ίσως κάποια όρια στις πάντα ανικανοποίητες υλικές απαιτήσεις μας και θα εξυπηρετούσε τη γενικότερη "οικονομία" των πραγμάτων της ζωής , με την πιο ορθολογική και πιο συνετή διαχείρισή τους ... Σε έναν ωκεανό πραγμάτων, προκλήσεων και πληροφοριών , θα γνωρίζαμε καλύτερα να διακρίνουμε τα χρήσιμα από τα άχρηστα ! Οι έννοιες της ελευθερίας και της δημοκρατίας , χρειάζονται ποιότητα ανθρώπων για να αναδείξουν την αξία τους !

Το μεγαλείο του ανθρώπινου όντος είναι ότι αποτελεί το μόνο γνωστό ζωικό είδος που μπορεί κατά περίπτωση συνειδητά να αψηφήσει ή ακόμη και να πορευτεί ενάντια σε φυσικούς νόμους και όρια που διέπουν την ύπαρξή του , θέτοντας μέσω της σκέψης , ένα μέρος της ύλης του σε ρόλο παρατηρητή και κριτή της όλης συμπεριφοράς της , σε μια πορεία εξερεύνησης των ορίων και των δυνατοτήτων αυτοβελτίωσης , όπως και από τη δική τους σκοπιά κηρύττουν και οι περισσότερες Θρησκείες ! Μια επιλογή στάσης ζωής του ανθρώπου όμως , που θα είναι ελεύθερη και συνειδητή και όχι προϊόν φόβου ή τιμωρητικής απειλής !

Με αυτές μόνο τις προϋποθέσεις και όσο περισσότερο το ανθρώπινο καταφέρνει να κρατά υπό έλεγχο το "ζώο" που κρύβει μέσα του , θα έμοιαζε φυσιολογική η μετάβαση του μελλοντικού ανθρώπου σε **κοινωνίες αξιοπρέπειας και δικαιοσύνης** , δομημένες πάνω σε εντελώς νέες βάσεις ... Με μια *επανάσταση ιδεών και αντιλήψεων*, που μπορεί να προκύψει μόνο ως προϊόν μακρόχρονων ζυμώσεων στο νου των ανθρώπων μέσα από το χωνευτήρι της Παιδείας ... Στην πορεία αυτή η ατομική βελτίωση του καθενός ανθρώπου - μέλους θα μπορούσε σιγά σιγά να επιφέρει θετικό αποτέλεσμα στη συνολική βελτίωση της κάθε επιμέρους κοινωνίας και ίσως έτσι θα φτάναμε κάποια στιγμή σε

μια ουσιαστικότερη **παγκοσμιοποίηση (οικουμενικότητα)** με **περισσότερο πολιτισμικό και λιγότερο κεφαλαιοκρατικό χαρακτήρα !**

Αυτό είναι βέβαιο πως θα μείωνε τις τεράστιες ανισότητες στην κατανομή του πλούτου και των αγαθών στους ανθρώπινους πληθυσμούς και θα περιόριζε σημαντικά τις εστίες ανάφλεξης και βίας που αναπόφευκτα και διαχρονικά ξεσπούν στον πλανήτη μας ... !

Και στις νοητές εκείνες κοινωνίες **πραγματικής ελευθερίας**, απαλλαγμένες από το ταπεινό κίνητρο του *προσωπικού μικροσυμφέροντος*, μορφές κοινοκτημοσύνης, ως προϊόν συνειδητής επιλογής και όχι καταναγκασμού διά της βίας, μπορεί και να μην έμοιαζαν πλέον τόσο ουτοπικές ... ! Εκεί όπου οι πράξεις αγάπης, η βασική κοινωνική μέριμνα και φροντίδα, το δικαίωμα στην εργασία και ο σεβασμός προς τον κάθε άνθρωπο (ανεξάρτητα από το μέγεθος του πορτοφολιού του), αλλά και κάθε κομμάτι της μητέρας Φύσης, θα θεωρούνταν αυτονόητη υποχρέωση των κοινωνιών και δεν θα αφήνονταν απλά στον εθελοντισμό και στην ευαισθητοποίηση κάποιων καλοπροαίρετων συνανθρώπων μας ή στις αδιαφανείς δραστηριότητες κάποιων αμφιλεγόμενων "μη κυβερνητικών οργανώσεων" ή ακόμη και στην "προσφορά ελεημοσύνης" των μεγάλων επιχειρηματικών ομίλων ! Τότε θα είχαμε κάνει δυνητικά και τη μετάβαση από το στάδιο του *τεχνολογικά προηγμένου ανθρώπου Homo Sapiens*, στο στάδιο του "*Συμπαντικού Ανθρώπου*" (αγαπημένος όρος του καθηγητή Μάνου Δανέζη) του οποίου η νοημοσύνη θα λειτουργούσε προς όφελος ενός γενικότερου "καλού", έχοντας αποδεχθεί την αναπόφευκτη φθαρτότητα όλων των υλικών πραγμάτων ...

* * *